

Список використаних джерел

1. Артоболевська А. Особистість учня та навчання. Хрестоматія маленького піаніста. М. : Рад. композитор, 1991. С. 4–6.
2. Горностаєва В. Дві години після концерту. М. : Рад. композитор, 1991. 211 с.
3. Нейгауз Г. Про мистецтво фортепіанної гри. Записки педагога. 5–е видання. М. : Музика, 1988. 240 с.
4. Швейцер А. Іоганн Себастьян Бах. Переклад з німецької Я. С. Друкіна. М. : Музика, 1965. 728 с.

Ангелова В., вчитель, Опорний заклад
«Зіньківська спеціалізована школа I-III
ступенів № 1»
(м. Зіньків)

САМЧИКІВСЬКИЙ РОЗПИС ТА ЙОГО ВИВЧЕННЯ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Одним із ключових умінь XXI століття є навчання протягом життя. Це вміння педагога повинні розвивати не лише в учнів, але і в себе. І що головне – в різних галузях. Тож вчителі образотворчого мистецтва мають щороку підвищувати кваліфікацію не лише в царині педагогіки, але і розширювати мистецький кругозір із закріпленням вмінь та навичок. Таким прикладом може бути маловідомий, але прекрасний та автентичний самчиківський розпис, який стане цікавою темою на уроці образотворчого мистецтва.

Нині відомості про історію та особливості унікального самчиківського розпису лише починають з'являтися та ставати доступними. Ця ситуація склалась через те, що мистецтво декоративного розпису на землях Великої Волині було частково втрачено.

Самчиківський розпис є маловідомим надбанням України. Саме тому наукові праці та досліджень в мистецько-педагогічному аспекті майже відсутні. Що і обумовлює актуальність нашого дослідження.

Самчиківський розпис або самчиківка — вид українського декоративно-ужиткового мистецтва. Переважно сюжетний, виконується великим зубчастим малюнком, схожим на гобеленовий [3].

Самчиківський розпис – це самотутній декоративний розпис мальовничої Південно-Східної Волині. Родом він з села Самчики Хмельницької області. І попри свою красу, донедавна він був майже невідомим, хоча його історія налічує не одне десятиліття. Здавня в Самчиках розписували хати ззовні та в середині, господарські будівлі, побутові речі, посуд, вози та сани. На початку XX ст. тут з'явилися розписи на окремих аркушах паперу, так звані «кальовки», що набули популярності та поступово перетворилися на станковий декоративний розпис. Згодом самчиківські майстри ускладнили його, створивши свої тематичні композиції, що зберігають притаманну цьому мистецтву декоративність [2].

Самчиківський розпис нині переживає своєрідний період відродження. Це стало можливим завдяки мистецькій ініціативі «UAmaze», яка займається популяризацією

найкolorитніших доробків українського декоративного мистецтва, і вже більше чотирьох років займається розвитком самчиківки. Лише декілька років тому цим самобутнім розписом займались лише 4 майстри, а зараз серед прихильників та бажаючих навчитись – вже кілька сотень не байдужих до мистецтва осіб.

Інформації про самчиківське диво в інтернет-просторі не багато. Тому, якщо вчитель захоче навчитись, а потім навчити своїх учнів цьому розпису, то має переглянути не лише статті, але і записи майстер-класів. Затрачені зусилля та час окупляться неймовірними роботами та дитячими успіхами. Самчиківський розпис не такий складний для учнів як петриківський. І базові елементи легко запам'ятати навіть учням початкових класів. Адже яка дитина зможе забути про стилізовані «гусячі» та «котячі лапки»?!

Провідними мотивами самчиківського розпису є зображення рослин, звірів та птахів, що подаються у характерній декоративній стилізації [2]. Саме завдяки цьому створені малюнки виглядають гармонійно та зближують нас з природою.

Для Самчиківського розпису характерний гострий зубчастий малюнок, активне заповнення площини, масивність листя, квітів і плодів, а також «членування» – художнє ділення композиційних елементів на дрібніші частини, що виділяються формою та кольором [2]. Завдяки такому діленню самчиківський розпис може бути використаний для роботи з учнями початкових класів.

Самобутність самчиківського розпису можна використовувати у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Адже на відміну від петриківського розпису, самчиківка не має дрібних елементів, що значно спрощує опанування цього декоративного розпису. Також для цієї категорії дітей колористика самчиківського розпису може бути використана як кольоротерапія, адже при малюванні використовуються чисті, локальні кольори, а також безліч похідних відтінків.

Можливості інтегрування самчиківських мотивів в повсякденне життя – не обмежені. Стилізованими орнаментами розпису можна прикрасити як інтер'єр так і речі повсякденного вжитку.

В нашу педагогічну діяльність самчиківський розпис увійшов навесні під час карантину. Це був період нових викликів та креативних ідей. Організуючи дистанційне навчання уроків образотворчого мистецтва, з'явилась потреба викладати матеріал якомога наочніше та доступніше. Якісного україномовного та ще й мистецького контенту в мережі не багато. А потреба зацікавлювати учнів до навчання зростала. І випадковий пост у Facebook з самчиківською малюванням дав поштовх новому напрямку в нашій діяльності. За декілька днів я опанувала базові форми квітів та листя, а ще за декілька днів учні також почали цьому навчатись. Вже за тиждень було отримано від учнів близько п'ятидесяти чудових та натхненних робіт. На мій подив, ази самчиківського розпису змогли опанувати всі учні. А через деякий час зв'язавшись з адміністраторами "UAMAZE" в соціальній мережі Facebook наш маленький, але дуже цікавий досвід було опубліковано на широкий загал.

Учні оцінили оптимізм та яскравість самчиківського розпису та відмітили, що для ознайомлення з самою технікою самчиківки для них найзручніше було розпочинати з «дерева життя» чи «світового дерева». За словами школярів, самчиківський розпис для них асоціюється із святом та радістю. Тому використання цього самобутнього декоративного розпису є досить цікавим напрямком в роботі вчителя образотворчого мистецтва.

Отже, історія та особливості самчиківського розпису на уроках образотворчого мистецтва безумовно зацікавлять учнів. Адже сама розповідь про те, як лише декілька чоловіків із села Самчики вирішили відродити волинський розпис у станковому малярстві та досягли успіху – вже захоплює.

Наказом Міністерства культури України від 4 липня 2019 року №510 Самчиківський розпис включено до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України [1], але він ще не став загальновідомим та не посів належного місця в українському мистецтві. Саме тому самотність самчиківського розпису та його використання на уроках образотворчого мистецтва є перспективним та актуальним напрямом.

Список використаних джерел

1. Нематеріальна культурна спадщина України (Електронний ресурс) // Вікіпедія – Електронні дані – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org> Дата останньої правки: 09.11.2020р. Дата останнього перегляду: 21.01.2021р.
2. Самчиківський розпис. Навчально-методичний посібник — UAMAZE, 2018.
3. Самчиківський розпис (Електронний ресурс) // Вікіпедія – Електронні дані – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org> Дата останньої правки: 04.12.2020р. Дата останнього перегляду: 20.01.2021р.

Барда С., асистент, Кременчуцький педагогічний коледж імені А. С. Макаренка (м. Кременчук)

ЕМПАТІЯ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Діяльність людини, яка пов'язана з міжособистісною взаємодією (як наприклад, управління, соціальне обслуговування, медицина, освіта), вимагає від кожної особистості сформованості ряду якостей, властивостей необхідних для її здійснення. Серед якостей, що відіграють ключову роль у міжособистісній взаємодії, виокремлюється емпатія.

У контексті освітнього процесу міжособистісну взаємодію вчителя й учнів у педагогічній літературі розглядають як педагогічну взаємодію. Педагогічна взаємодія – це процес, що відбувається під час освітньої діяльності між вихователем та вихованцем, передбачає розвиток останнього [5, с. 183-184]; «явище зв'язку особистостей в освітньому процесі, що реалізується через спільні дії та характеризується взаємовпливом учасників» [4, с. 4]; «система синергетичної взаємодії суб'єктів навчального процесу, що розгортається на рівні різних діяльнісних підсистем і спрямована на навчання, освіту, виховання, розвиток, формування особистості» [3, с. 21]. Успішність педагогічної взаємодії залежить від ряду умов, з поміж яких важливе місце займає емпатія.

Поняття «емпатія» (англ. empathy – співпереживання, співчуття) у науковій літературі тлумачать по різному: